

відбувається їх об'єктивація, вони набувають статусу природничого вираження сутності реальності, яка вивчається. Модель світу, яка створюється у наукових презентаціях, вирізняється найбільшою об'єктивністю, оскільки має здатність виявляти такі концептуальні структури, які найбільш адекватно відображають реальні процеси дійсності, дозволяють максимально до неї адаптуватися.

Висновки. Отже, міждисциплінарне дослідження етнічних культур передбачає виявлення структури моделі світу, яка дасть можливість поєднати всі методи і методологічні підходи і на основі визначень понять *модель* і *моделювання* проаналізувати різні моделі історичної комунікації і її види. Людина не може існувати без картин світу, які складають модель світу. Наукових робіт, присвячених методам і методології дослідження, досить багато, проте праць з методу моделювання у системі соціальних комунікацій практично немає. Сучасний інтерес до моделювання пояснюється тим, що цей метод активно використовується у всіх галузях людської діяльності: кібернетиці, економіці, банківській справі, природно-технічних науках, політиці, журналістиці та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Санжеева Л.В. Модель мира в традиционной культуре бурят XIX – XX вв. / Санжеева Л.В. – М., 2006. – 292 с.
2. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О.О. – Полтава: Довкілля. – К., 2006. – 716 с.

УДК 371. 684 37.03

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО РАДІОЖУРНАЛІСТА (на матеріалах навчальної інформаційної програми «Студентська хвиля»)

Майя Нагорняк
(Київ, Україна)

У статті йдеться про надзвичайно вагомий аспект підготовки майбутніх радіожурналістів, зумовлений потребою сформуванню мовленнєву особистість, до професійних обов'язків якої входить уміння кваліфіковано подавати новини у рамках інформаційної програми на радіо.

Ключові слова: *мовленнєва особистість, інформаційна програма, інформаційне повідомлення, новина, навчальна програма «Студентська хвиля».*

В статье идет речь о чрезвычайно весомом аспекте подготовки будущих радиожурналистов, обусловленном необходимостью сформировать речевую личность, к профессиональным обязанностям которой относится умение квалифицированно предоставлять новости в рамках информационной

програми на радіо.

Ключевые слова: речевая личность, информационная программа, информационное сообщение, новость, учебная программа «Студенческая волна».

The article is about a very important aspect of future radio journalists, due to the need to form a linguistic identity, the professional duties which include the ability to report the news with professional skills within the news program on a radio.

Key words: verbal identity, information program, information announcement, news, training program "Students' Wave".

Постановка проблеми. В умовах зародження громадянського суспільства першорядного значення набуває забезпечення спільноти достовірною, об'єктивною та неупередженою інформацією про події в Україні та поза її межами. Повідомлення такого ґатунку є високоякісними і саме вони здатні стати ціннісними для людської особистості, яка прагне володіти необхідною інформацією задля ухвалення виважених рішень у житті. Не викликає заперечень той факт, що презентувати інформаційний продукт, який вирізняється суспільною вагомістю та резонансністю, має ведучий, кореспондент, що відповідає високим фаховим і людським характеристикам. До повідомлень з вуст саме такого журналіста дослухатимуться люди, він викликатиме довіру своїми програмами в слухацької аудиторії. Тому-то для радіожурналістів – як досвідчених, так і початківців – є надзвичайно важливим прагнути сформуватися як мовленнєва особистість. Це питання є доволі актуальним й для студентів Інституту журналістики, які обрали своїм майбутнім фахом саме радіожурналістику.

Актуальність дослідження. Щодня споживаючи новини та інші інформаційні продукти каналами радіо, слухачі, на превеликий жаль, засвоюють і згодом відтворюють у власному житті не кращі зразки мовлення журналістів. Йдеться про тотальне неуміння працівників мікрофона гідно презентувати інформаційний випуск чи програму з мовного погляду, суцільне нехтування особливостями стилістики усної розповіді (адже вона лежить в основі подачі новин на радіо). Надто дразливим, ба навіть болючим, є питання практично повсюдного ігнорування журналістами на радіостанціях акцентуаційних, лексичних, синтаксичних норм під час підготовки та оприлюднення новинних повідомлень. Дається взнаки і невміння радіожурналістів підбирати правильну інтонацію, темп і ритм новинної програми, що відповідають канонам інформаційного мовлення. Означені явища набули масового характеру і в практиці радіожурналістів з немалим досвідом роботи, і тих, хто працює лише кілька років, але при цьому вдає із себе професіонала в сфері радіо, і студентів радіогрупи Інституту журналістики.

Найгіршим є те, що потреба стати високорозвиненою мовленнєвою особистістю не є пріоритетною в практичному навчанні молодих фахівців. Адже загальновідомо, що шлях до професійного зростання починається зі

студентської лави. Тому конче необхідним є переконувати студентів у нагальній потребі формувати себе як мовленнєву особистість, визначати шляхи цього формування, розробляти способи та прийоми теоретичного й практичного наближення до мовленнєвого ідеалу. При цьому слід виходити з того, що людина перед мікрофоном є ключовою постаттю радіокомунікаційних процесів. А однією з особливостей такого виду спілкування є перманентна презентація мовленнєвої особистості в прямому ефірі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі формування мовного та мовленнєвого образу телевізійних і радіоведучих чимало уваги присвятили в своїх працях Олександр Пономарів, Анастасія Мамалига, Людмила Шевченко, Зіновій Партико, Володимир Різун, Олесь Гоян, Віта Гоян, Віктор Миронченко, Юрій Єлісовенко та чимало інших мово- та журналістикознавців. Однак, на жаль, окремого дослідження, яке б стосувалося механізмів формування мовленнєвої особистості саме майбутнього журналіста та, зокрема, радіожурналіста, немає. Це й зумовило потребу в даній статті.

Мета статті. Привернути увагу до важливості формування мовленнєвої особистості майбутнього радіожурналіста; окреслити шляхи формування такої особистості. Аналіз означеної проблематики здійснено на основі матеріалів навчальної інформаційної програми «Студентська хвиля», яку готували до ефіру студенти радіогрупи 3-го курсу Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка впродовж 2011-2012 навчальних років.

Виклад основного матеріалу. Формування мовленнєвої особистості майбутнього радіожурналіста має стати одним із головних завдань у професійній підготовці працівників аудіовізуальних засобів масової комунікації. На думку авторки, мовленнєва особистість радіожурналіста – це така особистість, яка має яскраво виражений мовленнєвий стрижень. Йдеться про надзвичайно важливі суто професійні та людські характеристики, які в сукупності дозволяють радіожурналістові займатися висококваліфікованою подачею інформаційного продукту, викликають максимальний рівень довіри до нього з боку слухачів, власне, перетворюють цього працівника на щирого й умілого співрозмовника. Але виникає запитання – у такому разі яким має бути мовлення радіожурналіста, якими характеристиками мусить володіти мовленнєва особистість людини перед мікрофоном.

По-перше, мовлення майбутнього радіожурналіста має приносити слухачам естетичну насолоду. Саме тому радіожурналіст – і досвідчений, і початківець – зобов'язані якомога уважніше ставитися до всього, що ними промовляється. Причому, це однаковою мірою стосується і мовлення у радіостудії, і мовлення у повсякденному житті. У цьому зв'язку надзвичайно слушною є думка дослідника Юрія Єлісовенка, який зазначає, що розвиток, шліфування та вдосконалення дикції можуть бути ефективними лише за умови налагодження процесу постійної систематичної роботи, спрямованої на виховання мовленнєвої культури людини. Тому якщо у повсякденному житті, зауважує вчений, ви не будете стежити за внормованістю, чистотою та виразністю своєї мови, не будете виявляти шанобливого ставлення до неї, то

оволодіння дикцією, темпом і ритмом мовлення може стати для вас марною справою [2, с. 151]. Авжеж, не викликає сумнівів той факт, що коли людина дбає про чистоту мовлення лише на робочому місці, а в побуті дозволяє собі розмовляти недбало, це призводить до появи синдрому службової мови. Це означає, що й мовлення радіожурналіста буде суто службовим, протокольним, сухим. Навряд чи воно зможе принести користь й естетичну насолоду слухачам. Адже, як слушно зауважив російський радіожурналіст і дослідник Юрій Гальперін, погане, недоладне мовлення так само дратує слух, як і фальшива музика. За його словами, ось тоді-то й вимикається радіо, але ще раніше «вимикається» слухач [1, с. 20]. Тож, закономірно, постає запитання: як зробити так, щоб слухач не вимикав вашу радіостанцію, а був її палким прихильником.

Передовсім, слід опікуватися тим, щоб процес вимовляння був чітким. У жодному разі не можна забувати: на радіо голос і тільки голос створює звуковий портрет людини. Мовлення журналіста дозволяє слухачам уявити, яким є їхній невидимий співрозмовник. Тут мається на увазі й темперамент радіожурналіста, й особливості його характеру, й рівень культури. І навіть те, яким є настрій людини в момент ведення програми. Тому великого значення набуває уміння ведучих, кореспондентів, коментаторів якомога правильніше та чіткіше артикулювати тексти інформаційних випусків, підготовлених для передачі в ефір.

І хоч процес підготовки новин на радіо часто-густо нагадує заводський конвеєр, усе ж, потрібно бодай один раз прочитати те, про що збираєшся повідомляти. У такому прочитанні «для себе» є кілька переваг: практично завжди можна помітити словесні неточності, стилістичні нековирності, фонетичні негаразди, а то й фактичні помилки; часто при подібному прочитанні натрапляєш на довгі слова, словосполучення, речення, які необхідно редагувати; виробляється інтонаційний малюнок подачі новин; формується своя, оригінальна манера ведення передачі. На цьому наголошував й усім відомий диктор Юрій Левітан. Він зауважував, що загальний для всіх закон не втрачає своєї сили. Йдеться про те, що перед виступом потрібно вголос обов'язково прочитати текст, «перевірити голос» [4, с. 100]. Через те журналісти, які не можуть належним чином самоорганізуватися та проартикулювати текст випуску перед ефіром, втрачають надзвичайно багато.

Окрім усього іншого, саме під час подібних артикулювань кожний із радіожурналістів доходить висновку, що радіо має свою мову, яка відрізняється від газетної, книжної, що люди перед мікрофоном не повинні за своїм мовленням бути схожими один на одного. Адже в житті кожен радіожурналіст говорить по-своєму, тому тексти передач мають зберігати цю індивідуальність мовлення їхніх авторів.

Але в радійній практиці часто-густо трапляється так, що ведучому, кореспондентові, коментаторові доводиться читати повідомлення, яке щойно надійшло до редакції. Звісно, подібний конвеєрний режим роботи виключає будь-яку підготовку текстів до оприлюднення. Через те, працівники мікрофона слушно зауважують, що за подібних обставин у них немає й вільної хвилини,

щоб попередньо ознайомитися із текстом випуску. Звернімо увагу на те, що радить робити в такій ситуації Юрій Левітан: «...нехай ти знаєш зміст матеріалу доволі приблизно, пробіжи очима хоча би перший абзац і останній. Це встигни зробити обов'язково! І ти вже знаєш, від чого й до чого йдеш [4, с. 134]». І цьому неможливо заперечити.

Загалом, уміння ведучого залишатися самим собою під час ведення інформаційної програми є доволі складним умінням серед усіх професійних характеристик, що висуваються до мовленнєвої особистості творчого працівника. Більшість ведучих, як правило, відчувають неприродність, штучність прямиофірної обстановки, в якій доводиться проводити програму. Неприродність цієї обстановки викликає таку ж неприродність у поведінці журналіста у студії. А ще – з'являється фальшивість у подачі інформації. До речі, Юрій Гальперін наголошує, що фальш убиває живе слово повторенням прописних істин, брехливою патетикою, недоречним мітингуванням, демагогією, чужим зазубреним текстом, кокетуванням. І через те, за словами дослідника, в нас однаковою мірою викликає відразу зарозумілість мовця й панібратське загравання. Усе це «видно» по радіо та у багаторазовому збільшенні видно на екрані. Тому, на думку Юрія Гальперіна, ми віримо тільки тій людині, яка, звертаючись до нас, залишається самою собою [1, с. 123].

По-друге, задля того, щоб мовлення майбутнього журналіста приносило слухачам естетичну насолоду, творчому працівникові слід обов'язково навчитися долати незручності, пов'язані з оприлюдненням чужих текстів. Бо в основі своїй радіожурналіст читає таки суто чужий текст, тільки одиниці намагаються його скоригувати відповідно до законів інформаційного радіомовлення та відповідно до своїх манери й стилю читання. Опанувавши усе те, що називаємо зовнішніми чинниками, можна й опанувати своє внутрішнє хвилювання, налаштування. Це, власне, один із шляхів до збереження індивідуальності мовлення журналіста: навчитися працювати із чужими текстами, в нашому випадку із текстами авторів Інтернет-видань. Бо, усе ж, під час підготовки навчальної інформаційної програми «Студентська хвиля» поширеною є практика простого копіювання текстів з мережі й такого ж простого їх вставляння у випуск. Одним із способів ефективної роботи саме над чужим текстом Юрій Левітан вважав посилену увагу до деталей. Тому що, на думку диктора, завжди в тексті можна знайти нюанси, які допоможуть слухачеві глибше зрозуміти значущість повідомлюваного. Але при цьому, наголошує Юрій Левітан, важливо дотримуватися однієї умови – необхідно лише виховати у собі інтерес до поглибленої роботи над матеріалом [4, с. 183].

Для кращого розуміння того, що на радіо обов'язково потрібно дотримуватися законів ознайомлення слухачів з інформацією, пропонуємо текст навчального інформаційного випуску, підготовлений студентами радіогрупи 3-го курсу.

Добрий день. З вами «Студентська хвиля». Перед мікрофоном Юлія Дринь та Ауріка Бочкарь. Сьогодні у випуску дізнаємось про таке:

1. Стипендія для студентів буде підвищена.
2. Цього року Україну штурмуватиме грип 3 типів.
3. У США проходить Тиждень заборонених книг.

4. У Росії студент пікетував мерію, сидячи на унітазі.
А тепер про це та інше детальніше...

У 2012 році стипендію студентів буде підвищено до майже 800 гривень. Про це заявляє Міністерство фінансів України. Для студентів різних вищих навчальних закладів, залежно від рівня акредитації, стипендії буде збільшено від 30 до 200 гривень.

Нагадаємо, підвищення стипендій до рівня прожиткового мінімуму було однією із вимог під час нещодавньої акції протесту, що пройшла на Європейській площі у столиці.

США 24 вересня розпочався Тиждень заборонених книг. Як пише The Los Angeles Times, протягом тижня на території країни пройдуть кілька заходів на підтримку відкритого доступу до найрізноманітнішої літератури.

Американські шкільні ради періодично забороняють твори, які, на їхню думку, містять елементи насильства та опис відвертих сцен.

Під таку заборону потрапила книга "Норвезький ліс" Харукі Муракамі, яка зникла зі списку рекомендованих до прочитання книг в штаті Нью-Джерсі.

Тиждень заборонених книг проводиться щорічно з 1982 року.

Активісти руху борються з цензурою і заборонами, підкреслюючи, як важливо кожному читачеві мати свою точку зору на літературний твір.

Студент Аркадій Галочкін в середу у Смоленську самовільно провів пікет, сидячи на унітазі. Таким чином він вимагав збільшення громадських туалетів у центрі міста, повідомляє Інтерфакс.

За словами студента, на таку незвичайну акцію протесту його спонукала ситуація, що склалася в центрі Смоленська в День міста. Він заявив, що єдиний громадський туалет закривається о 22, а що робити тим, хто гуляє пізніше – невідомо, тож доводиться порушувати закон.

Але пікет тривав близько 40 хвилин. Оскільки він не був санкціонований, студента разом з унітазом відвезли співробітники поліції.

У Міністерстві охорони здоров'я прогнозують циркуляцію 3-х типів грипу на території України цього року. Про це заявив спеціаліст Управління громадського здоров'я населення МОЗ України Костянтин Легеза. Також Легеза повідомив, що з 15 вересня МОЗ проводить щотижневий моніторинг наявності протигрипозних препаратів, медичних вакцин у лікувально-профілактичних закладах та в аптечній мережі.

У четвер було проведено акцію, під час якої студенти мали змогу поцілити квітами в карикатуру-портрет міністра освіти і науки Дмитра Табачника. Акція мала назву «Поціль в ТАБАЧНИКА – врятуй освіту і науку України!».

Проходило це дійство біля Червоного корпусу Київського університету імені Тараса Шевченка. За словами студентів діяльність міністра заважає їм нормально здобувати освіту та розвиватися.

Один із координаторів «АнтиТабачної кампанії» пообіцяв, що ця акція – це тільки «квіточки».

У Дніпропетровську проходять змагання водіїв тролейбусів. Як повідомляє видання Подробности, працівники комунального транспорту змагаються не лише в їзді на швидкість, а й в умінні виходити із критичних ситуацій, які виникають під час роботи.

«Учасники повинні знайти за п'ять хвилин несправність у тролейбусі, змусити безквиткового пасажира оплатити проїзд, та об'їхати на машині перешкоди на дорозі» – зазначив віце-президент Всеукраїнської корпорації електротранспорту Микола Тарапата.

Організатори розповіли, що переможці отримають новенькі ноутбуки та підвищення водійської категорії, а це означає - плюс двадцять п'ять відсотків до зарплати.

Прочитавши випуск, можна зробити висновок: текст не є радійним, він написаний розлого, сумбурно, складно. Певна річ, знайомлячись з такими новинами в газеті чи в Інтернет-виданні, авторам ще можна пробачити подібний стиль подачі інформаційних повідомлень. На радіо ці речі є неприпустимими й потребують нещадного втручання грамотного редактора. Звернімо увагу на анонс новин: «стипендія буде підвищена», «Україну штурмуватиме грип», «у США проходить тиждень книг», «у Росії студент пікетував мерію». В одному фрагменті тексту студенти використали дієслова усіх часів. Така часова неузгодженість розпорошує їхню увагу, внаслідок чого процес запам'ятовування новин є доволі сумнівним. Через те в інформаційних програмах стараються надавати перевагу єдиному часові – теперішньому, оскільки саме він найкраще відображає динаміку проходження подій. Отже, цілком вмотивовано звучатиме наступний анонс: «стипендія ПІДВИЩУЄТЬСЯ», «Україну ШТУРМУЄ грип», «у США ПРОХОДИТЬ тиждень книг», «у Росії студент ПРОТЕСТУЄ, пікетуючи мерію».

Окрім цього, не можна не помітити довжелезних, газетних текстів. Такі конструкції нелегко читати ведучим, ще важче їх слухати громадянам, через що дослідники радіо та знані журналісти-практики радять оминати подібне. Наступні речення необхідно скорочувати та спрощувати: «Активісти руху борються з цензурою і заборонами, підкреслюючи, як важливо кожному читачеві мати свою точку зору на літературний твір» – «активісти руху борються із заборонами. Кожен читач мусить мати власний погляд на літературний твір». Скорочення робляться задля досягнення єдиної мети – бути гранично зрозумілим для слухача. Тільки у такий спосіб він зможе дістати естетичну насолоду від мовленого в ефірі слова.

По-третє, саме поняття «естетична насолода» від слухання інформаційних програм на радіо потрібно розтлумачувати студентам радіогрупи під час практичних занять. Бо, на жаль, майже усі вони перебувають у полоні стереотипу про те, що на радіо можна говорити про будь-що і, головне, будь-як. Одним із способів звернути увагу на помилки є створення фокус-груп зі звичайних слухачів, які би на заняттях прослуховували та оцінювали навчальні випуски новин. Такі коментарі рядових людей, що слухають студентські новини, дуже цінні, оскільки споживачі оцінюють повідомлення суто зі свого життєвого досвіду.

По-четверте, на думку авторки, формування мовленнєвої особистості майбутнього радіожурналіста має відбуватися в постійному режимі, себто цьому питанню необхідно приділяти увагу на кожному занятті з фаху. Також немаловажним є заохочення студентів радіогрупи виробляти в собі звичку чітко й виразно прочитувати фрагменти художніх прозових, поетичних творів, відвідувати українські театри для слухання й сприймання правильної вимови акторів у виставах, створювати україномовне середовище серед близьких людей тощо. Звернімо увагу на те, що тут, власне, йдеться про реалізацію в повсякденному житті студента одного з постулатів наукової школи теорії масової комунікації в Інституті журналістики. За словами директора Інституту Володимира Різуна, індивідуальне в особистості формується тільки за умови активної участі учня, співрозмовника в процесах виховання, навчання,

інформування, коли він виступає не в пасивній ролі об'єкта впливу, а є його активним учасником, суб'єктом [7, с. 205].

Висновки. Формування мовленнєвої особистості майбутнього радіожурналіста є, безумовно, однією з найскладніших фахових, мовних, педагогічно-психологічних проблем підготовки кадрів для вітчизняних радіостанцій. Така складність, окрім усього іншого, зумовлюється багатьма суб'єктивними та об'єктивними чинниками. Йдеться, зокрема, про перманентну білінгвістичну ситуацію, яка, фактично, унеможливорює або робить проблематичним докладання зусиль з боку студентів щодо формування себе як висококваліфікованого мовця. Не можна не сказати й про той стан суцільної інертності та пасивності, в якому перебуває більшість майбутніх радіожурналістів, їхнє небажання працювати у напрямі вдосконалення своєї журналістської та мовної в тім числі особистості. Дається взнаки й відсутність зразків мовлення сучасних радіожурналістів, адже без грамотного наслідування формувати мовленнєву особистість студента радіогрупи непросто.

Отже, для того, щоб мовлення ведучого, кореспондента, коментатора приносило слухачам естетичну насолоду й користь, архіважливим є усвідомлення студентами потреби повсякчас дбати про свій мовленнєвий статус. Передовсім, слід працювати над чіткістю й виразністю вимови, пам'ятаючи про те, що голос на радіо є, власне, єдиним інструментом впливу на слухача.

Ще однією важливою характеристикою мовленнєвої особистості є вміння прочитувати чужі тексти так, наче ти ознайомлюєш слухачів із власним текстом. При цьому кожен творчий працівник, який працює перед мікрофоном, має залишатися самим собою, нікого не мавпуючи й не повторюючи. І це є вищим пілотажем у радіожурналістиці. Звісно, що опанувати подібними вміннями та навичками не вдасться відразу, однак майбутніх радіожурналістів потрібно привчати до думки, що працювати з чужими текстами слід напрочуд уважно, ретельно. У жодному разі не можна забувати про те, що текст інформаційного повідомлення (як і усього випуску новин) під час роботи над ним мусить набувати ознак радійності, легкості, милозвучності. Адже це один із способів привабити слухача до радіостанції. Власне, найбільшою складністю для студентів є вміння читати чужий текст так, щоб він водночас не справляв враження чужого, але й не був їхнім власним. Це та золота середина у манері й стилі подачі новин, якої непросто досягти. Але за умов постійного тренажу таке завдання не є надто складним для виконання.

У формуванні мовленнєвої особистості майбутнього радіожурналіста велику роль відіграє самоосвіта та самовдосконалення студентів. Без належної самостійної роботи досягти бажаного результату навряд чи можливо. У цьому зв'язку пригадуються поради Юрія Левітана молодим дикторам. Настанови, подані ним більше тридцяти років тому, актуальні й нині. Вони полягають у тім, що ніколи не можна думати, що ти вже закінчений майстер. Завжди потрібно навчатися, експериментувати, щоб бути сучасним. А для цього шукати, переймати досвід, не допускати штампів і завжди пам'ятати: добре виконана робота перед мікрофоном приносить справжню творчу радість [4, с. 105].

Перспективи подальших розвідок. Питання формування мовленнєвої особистості майбутнього радіожурналіста є доволі широким, таким, що потребує комплексного вирішення. Тому, безсумнівно, актуальним є вивчення таких його аспектів, як вимова ведучих і журналістів в інформаційних програмах на радіо та методика оволодіння нею, темп і ритм усного мовлення, формування інтонаційного малюнку мовлення, самостійна робота та її роль у вибудові правильного мовлення та інше.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гальперин Ю. В ефіре – слово / Юрій Гальперин. – М.: Искусство, 1977. – 168 с.
2. Єлісовенко Ю.П. Ораторське мистецтво: постановка голосу й мовлення : [Навчальний посібник] / Ю.П. Єлісовенко // За ред. В.В. Різуна. – К.: Атіка, 2008. – 204 с.
3. Єлісовенко Ю.П. Орфоепічний аспект фахової підготовки ведучих / Ю.П. Єлісовенко // Ведучий у практиці сучасного радіомовлення (збірник навч.-метод.матеріалів) / Упоряд. В.Я. Миронченко. – К.: Національна радіокомпанія України, 2006. – С. 51–63.
4. Левитан Ю. 50 лет у микрофона / Левитан Юрий // Сост. В.М. Возчиков. – М.: Искусство, 1987. – 199 с.
5. Миронченко В.Я. Основи інформаційного радіомовлення : [підручник для студ. ун-тів спец. «Журналістика»] / В. Я. Миронченко // Інститут змісту і методів навчання; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1996. – 438 с.
6. Нагорняк М.В. Мовна культура ведучого інформаційних радіопрограм / М.В. Нагорняк // Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. – 1998. – Вип.7. – С. 52–56.
7. Різун В.В. Теорія масової комунікації: [підручник для студ. галузі 0303 «журналістика та інформація»] / В.В.Різун. – ВЦ «Просвіта», 2008. – 260 с.

УДК 1 59.947.5- 057.87

СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ З ВИКЛАДАЧАМИ ЗАСОБАМИ ДИДАКТИКИ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СУЧАСНИХ КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Світлана Нікітчина
(Переяслав-Хмельницький, Україна)

У статті досліджується мотивація навчання студентів як визначний показник ефективності сучасних комунікативних технологій.

Ключові слова: мотивація, навчальна діяльність, ефективність, сучасні комунікативні технології, особистісна орієнтація, модульно-рейтингова система.